

**NAMO ŠIAULIŲ M. SAV., AUŠROS AL. 84 (u.o.k 2101),
TVARKYBOS (RESTAURAVIMO) DARBAI IR KAPITALINIS REMONTAS,
KEIČIANT PASKIRTĮ IŠ GYVENAMOSIOS Į ADMINISTRACINĘ
PROJEKTINIAI PASIŪLYMAI**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Namo Šiaulių m. sav., Aušros al. 84 (u.o.k 2101), tvarkybos (restauravimo) darbų ir kapitalinio remonto, keičiant paskirtį iš gyvenamosios į administracinę projektiniai pasiūlymai parengti vadovaujantis patvirtinta projektavimo užduotimi ir atliktų specialių tyrimų išvadomis.

Gyvenamas namas, kuriame gyveno dailininkas G.Bagdonavičius, numatomas pritaikyti regioniniam informaciniam kultūros paveldo centrui, muziejinei ekspozicijai ir administracinėms patalpoms.

Šiuo metu pastatas nenaudojamas, išskyrus dviejų kambarių butą vakarinėje dalyje. Būklė patenkinama.

• Duomenys apie kultūros paveldo objektą:

Objekto adresas: Aušros al.84, Šiaulių m. sav., Šiaulių m.

Kultūros vertybių registro duomenys:

Namas Šiaulių m. sav., Aušros al. 84 yra nekilnojama kultūros vertybė, valstybės saugoma, į kultūros vertybių registrą įrašytas kaip pavienis objektas (valstybinis), objekto reikšmingumo lygmuo-nacionalinis, unikalus objekto kodas kultūros vertybių registre-2101, registravimo data-1992.07.07, kodas registre iki 2005.04.19-S48. Teritorijos plotas 0.1595 ha.

Pastatas yra medinis, vieno aukšto su mansarda, XX a. pr. modernizmo bruožų turinčios architektūros,

Istoriniai duomenys

Dailininkas G.Bagdonavičius (1901-1986 m) buvo grafikas, pedagogas, kraštotyrininkas, scenografas, vienas iš ekslibrisų pradininkų, vienas iš pirmųjų dizainerių Lietuvoje. Įvairiapusis kūrėjas išugdė ne vieną menininkų bei meno mylėtojų kartą, visą savo talentą ir gyvenimą atidavė Šiaulių miestui.

Namą apie 1930 m. dailininkas pasistatydino pagal savo eskizus padedant architektui Karoliui Reisonui. Antrame aukšte įsirengtame bute jis gyveno iki pat savo mirties - 1986 m. Pirmas aukštas buvo nuomojamas.

Iki karo pastatas buvo remontuotas-terasos dalyje įrengta veranda, pakeistas pastato apkalimas, langų rėmai.

Rodikliai

Sklypo plotas 0.1593 ha

Užstatytas plotas – 171 m².

Bendras plotas – 233.19 m².

Statinio tūris – 895 m³.

Atlikti tyrimo darbai

Kompleksiniai architektūriniai fotogrametriniai apmatavimai ir fotofiksacija, UAB „CAD ir F projektServisas“, V., 2011 m.

Topografinė nuotrauka. A.Četkausko individuali įmonė „Geolita“, Kaunas, 2013 m.

Inžineriniai geologiniai tyrimai. Aut. R. Vaitiekūnas, VĮ „Lietuvos paminklai“ V., 2013 m

Konstrukcijų tyrimai. Aut. S.Ušpalis, VĮ „Lietuvos paminklai“ V., 2013 m.

Medienos tyrimai. Aut. I.Bubiniene, VĮ „Lietuvos paminklai“ V., 2013 m.

Architektūros tyrimai. Aut. A.Šolienė, I.Vilytė, VĮ „Lietuvos paminklai“ V., 2013 m.

Polichromijos tyrimai. Aut. E.Kazlauskatė, VĮ „Lietuvos paminklai“ V., 2013 m.

• Esama būklė

Sklypas

Sklypo esamas reljefas lygus, nežymiai žemėjantis rytinės pusės link. Pastatas ilgąja kraštine orientuotas į Aušros alėjos gatvę. Įvažiavimas į sklypą- pietvakarių, pagrindinis įėjimas į pastatą-pietryčių pusėje. Teritorija apleista, daug savaiminių želdinių.

Sklypo teritorija arčiau gatvės pietvakarių ir pietryčių pusėje apaugusi lapuočiais medžiais, sklypo gilumoje išlikę vaismedžių sodo fragmentai, auga dvi pušys. Kiemo pusėje prie pastato įrengtas šulinys, palei šiaurės vakarų sklypo ribą stovi mediniai priklausiniai: ūkinis pastatas, lauko tualetai ir NTR neregistruotos pastogės.

Betoninių plytelių dangos fragmentai išlikę pagrindinio tako vedančio į pastatą zonoje ir prie įėjimų kiemo pusėje. Gatvės ir šaligatvio lygis yra aukščiau, nei sklypo.

Architektūra

Pastatas yra dviejų aukštų, su dvišlaičiu, pusvalminių stogu, su rustuotomis gelžbetonio kolonomis paremta dviejų aukštų terasa ir dviem priestatais kiemo fasade, viename iš jų – laiptai į antrą aukštą. Planas stačiakampis, kompaktiškas.

Pirmame aukšte įrengti du atskiri butai. Didesnis, su įėjimu pro terasą – koridorinės sistemos, trijų kambarių su miegamojo niša. Iš virtuvės yra antras išėjimas į kiemą per priestatą. Antras butas yra mažesnis, dviejų pereinamųjų kambarių su virtuvele. Į jį patenkama iš antrojo kiemo priestato, kuriame įrengtas atskiras įėjimas ir izoliuoti laiptai į mansardoje esantį G. Bagdonavičius butą su studija.

Dailininko buto patalpos išsidėstę aplink svetainę: tamsi miegamojo niša, darbo ir poilsio zonos atskirtos stogo konstrukciją laikančiais elementais, dekoruotais profiliuotomis detalėmis. Angos aptaisytos profiliuotais apvadais, išlikęs medinio ažūrinio dekoru fragmentas. Kaip ir pirmo aukšto, taip ir mansardos patalpos buvo apšildomos terakotinių koklių krosnimis, dailininko bute jos puoštos glazūruotų reljefinių koklių dekoru. Krosnys pajungtos į du centre pastato įrengtus mūrinius kaminus, naudojant horizontalius plieninius dūmtraukius. Studiją ir buto patalpas jungia palei pastato ilgąją kraštinę įrengtas koridorius.

Pastato fasadai apkalti nesudėtingo profilio dailylentėmis horizontalia kryptimi, petryčių fasade išlikę pirminio apkalimo fragmentai – pirmo aukšto lygyje terasos zonoje vertikalių su antvožais dailylentė fragmentas, frontono apatinėje dalyje – pirminio horizontalaus ir vertikalaus apkalimo fragmentai, skydas – vertikalių lygių lentų, prastumtų apačioje. Priestatų cokolinės zonos apkaltos vertikalia kryptimi, viršutinė dalis – horizontaliai, apkalimo lentų profiliai skiriasi nuo pagrindinio pastato.

Langų ir durų apvadai profiliuoti, pagrindinio pietvakarių ir galinio šiaurės vakarų fasadų tarplangiai, išskirti horizontalių lygių lentų pakalu su ištisinėmis traukomis pabrėžia langų juostas. Langai pagrindiniame gatvės ir galiniuose fasaduose – smulkaus dalinimo, kieme su višlangiu – be dalinimo.

Pagrindinės įėjimo ir verandos durys, bei įėjimo į dailininko butą antrame aukšte įsprūdinės konstrukcijos, dekoruotos mediniu ažūru, stiklintos. Priestatų – vertikalių lentų, įėjimo į laiptinę ir vidaus durys – įsprūdinės konstrukcijos.

Patalpų sienos buvo dengtos tapetais, kurie klijuoti ant laikraščių. Tapetai naudoti įvairaus ornamentinio piešinio, ryškių spalvų. Dailininko bute, ypač studijoje kombinuoti skirtingos stiliškos, piešinio ir spalvų tapetai, sudarantys ekspresyvaus koliažo įvaizdį. Perdangos sijų apačia ir lentų lubos taip pat dengtos vienspalviu šviesios spalvos popieriumi.

Grindys – plačių lentų, dažytos. Durys ir langai dažyti, išlikę varstymo prietaisai, buvusių vidinių langinių vyriai.

Pastate yra elektros instaliacija.

Konstruktijos

Geologinių tyrimų metu nustatyta, pastato juostiniai pamatai įgilinti 0,8 m, terasos – 1,0 m, priestatų – 0,8 m. Pietryčių virtuvės priestato pamatai ant stulpelių. Pirmo aukšto išorinės sienos – tašytų sienojų, mansardos lygyje – karkaso konstrukcijos, su presuotu pjūvenų užpildu. Pertvaros – karkasinės konstrukcijos, lentų. Perdanga – medinių sijų su užpildu tarp dviejų sluoksnių lentų. Stogo konstrukcija – gegninė, danga – valcuotos skardos.

Terasos konstrukciją sudaro g/b kolonos, laikančios g/b perdangą ir g/b aptvaras su horizontalių plieninių juostų turėklais. Pirmo aukšto terasos šiaurės rytų tarpsnyje įrengta veranda su horizontalių lentų atitvaromis ir stiklinta smulkaus dalinimo langais.

Priestatai – karkasinės konstrukcijos, fasade dengti lentomis. Vidaus laiptai – mediniai.

Techninė būklė

Pamatai – būklė patenkinama, šiaurės vakarų pusėje grunto lygis pavojingai pakilęs iki medinės sienų konstrukcijos.

Sienojų sienos – patenkinamos būklės, pažeistos polanginėse zonose, apatinis vainikas sąlyčio su betonu zonose, viršutinis vainikas – sąlyčio su pažeisto karkaso konstrukcijos zonose. Puvinio taip pat paveikti sienojai išorės apdailos nesandarumo vietose. Mansardos lauko sienų karkaso konstrukcija pažeista puvinio ir entomologinių gadintojų. Perdangos sijų būklė tyrinėtose vietose – gera.

Stogo konstrukcija pažeista puvinio ir entomologinių gadintojų, dalyje pastato pažeista gaisro (apanglėjimas iki 1 cm storio), fragmentiškai remontuota. Stogo danga pažeista korozijos.

Fasadų apkalimas patenkinamos būklės, dalinai pažeistas langų, terasos su pastato siena kontakto zonose.

Terasos gelžbetoninių konstrukcijų būklė – nepatenkinama, betonuota nesilaikant technologijos, per maži apsauginiai sluoksniai, metalinių sijų vietose betonas atšokęs ir metalai surudiję.

Krosnys pirmame aukšte – patenkinamos, mansardos patalpose – blogos būklės.

- Pasiūlymai tvarkymo darbams

Skypo planas

Skypo teritorija tvarkoma išlaikant susiklosčiusį gyvenamos teritorijos charakterį, dangas ir želdinius.

Projektuojant vandens nuvedimą nuo pastato išlaikomas esamas reljefo nuolydis.

Pagrindinis kietos dangos-betoninių trinkelų takas, vedantis prie pagrindinio įėjimo į pastatą įrengiamas esamos sunykusios trasos vietoje, pertvarkant esamus laiptelius lygių peraukštėjime prie priešaligatvio. Žmonėms su negalia patekimas į pastatą numatomas pagal įvažiavimą į sklypą, išnaudojant palankesnę reljefo nuolydį. Šioje zonoje įrengiamas kietos dangos 1.2 pločio takas ne didesnio kaip 5 % nuolydžio, vedantis iki kiemo pusėje įrengto panduso, kuriuo patenkama į pastatą.

Automobilių stovėjimo aikštelė įrengiama vakarinėje sklypo dalyje, išlaikant atstumus iki kaimyninių sklypų gyvenamųjų pastatų. Atlikus skaičiavimus pagal norminių aktų nustatytą poreikį projektuojamos paskirties patalpoms, numatytos 8 stovėjimo vietos automobiliams, 1 vieta iš jų-žmonėms su negalia. Mašinų stovėjimo aikštelei numatoma kombinuota ažiūrinių trinkelų ir vejos danga.

Esamas ūkinis statinys kapitaliai remontuojamas, konstrukcija- karkasinė/blokelių mūro, apdaila analogiška esmai- medinių lentų.

Architektūra

Tvarkomas pastatas numatomas pritaikyti regioniniam informaciniam kultūros paveldo centrui, muziejinei ekspozicijai ir administracinėms patalpoms. Pritaikymo naujai funkcijai darbai numatomi maksimaliai saugant objekto vertingąsias savybes- architektūrinę išraišką, erdvinę planinę struktūrą, architektūrines detales, konstrukcijas ir medžiagiškumą.

Pirmame aukšte numatomos informacinio centro, ekspozicijos ir administracinės patalpos bei sanmazgų blokas, skirtas šioms funkcijoms aptarnauti. Pagrindinis įėjimas į pastatą numatomas iš pietryčių pusės, pro esamą terasą. Kiemo įėjimas pritaikomas žmonėms su negalia ir evakuacijai.

Esamų, ne vienu metu įrengtų kiemo laiptelių suvaldymui ir projektuojamo panduso prijungimui projektuojama lengvos konstrukcijos terasa ant stulpelių su medine danga.

Antro aukšto buto ir studijos patalpos pritaikomos darbo kabinetams, jose numatoma iki 5 darbo vietų.

Pirmo ir mansardinio aukštų funkciniam ryšiui užtikrinti projektuojami saugaus naudojimo ir priešgaisrinius reikalavimus atitinkantys laiptai. Laiptai ir sanmazgų blokas įrengiami buvusio mažojo buto patalpų dalyje, kiemo pusėje, mažiausiai įtakojant planinę struktūrą. Laiptai projektuojami medinės konstrukcijos.

Kiemo priestatas prie buvusios virtuvės pritaikomas katilinei. Visos esamos pirmo ir antro aukšto krosnys (išskyrus perstatytą pat. Nr. 10, 11) išsaugomos, restauruojamos ir eksponuojamos, kaip autentiška šildymo sistema.

Siekiant išsaugoti istorinio interjero įvaizdį, išlaikomos apdailos medžiagos ir spalvinė gama pagal polichromijos tyrimų duomenis. Sienos dengiamos tapetais, grindys-lentų, lubos dažomos. Geriausiai išlikę tapetų fragmentai eksponuojami, eksponavimo vietos ir geriausiai išlikę tapetų fragmentai tikslinami darbų metu.

Esami stalių gaminiai restauruojami, neišlikę ar dalinai prarasti-atkuriami pagal ikonografinius duomenis arba objekte išlikusius pavyzdžius.

Inžinerinė įranga

Pastate projektuojami vidaus elektros, lauko bei vidaus vandentiekos ir nuotekų tinklai, lauko ir vidaus dujotiekis.

Pastato šildymui numatoma kolektorinė sistema, dujinis „turbo“ katilas. Katilinei pritaikomas kiemo priestatas. Esant nepakankamam langų plotui, pagal dujinių katilų įrengimo reikalavimus, esamos durys įstiklinamos.

Vėdinimas numatomas natūralus, sanmazguose-mechaninis, oro ištraukimui panaudojami esami kaminai.

Taip pat projektuojama žaibosauga, apsauginė signalizacija, gaisrinė signalizacija ir elektroniniai ryšiai.

Pastato konstrukcijos

Pastato pamatų gylis nepakankamas, numatomas pamatų pavidimas ir jų apšiltinimas. Pirmo aukšto medinių sienojų sienos restauruojamos, pakeičiant ir protezuojant atskiras sienojų dalis. Lauko sienojų sienos apšiltinamos akmens vata esamoje fasado apkalimo konstrukcijoje. Vidinės laikančios sienos sustiprinamos. Esamos geros būklės pirmo aukšto perdangos sijos restauruojamos protezuojant pažeistas dalis. Perdanga stiprinama sutankinant sijas. Drėgmės, gaisro, grybo ir entomologinių kenkėjų pažeistas mansardinio aukšto medinis sienų karkasas keičiamas naujos medienos analogiška konstrukcija, išorės sienos apšiltinamos akmens vata.

Gaisro pažeista stogo konstrukcija atkurama iš naujos medienos, panaudojant sveikos medienos elementus, atkurama valcuotos skardos danga.

Restauruojamos g/b terasos kolonos, drėgmės suardytos terasos g/b perdangos keičiamos naujomis analogiškos konstrukcijos perdangomis. Betoniniai laiptai, tvorelės plieniniai elementai- restauruojami.

Drėgmės ir entomologinių kenkėjų pažeista priestatų karkasų konstrukcija keičiama analogiška naujos medienos, atkuriant apkalimą.

Aplink pastatą įrengiama nuogrinda.

PV A.Šolienė (KPD atest Nr. 1710)